

Saçlarımızın İstenmeyen Konukları

Bitler

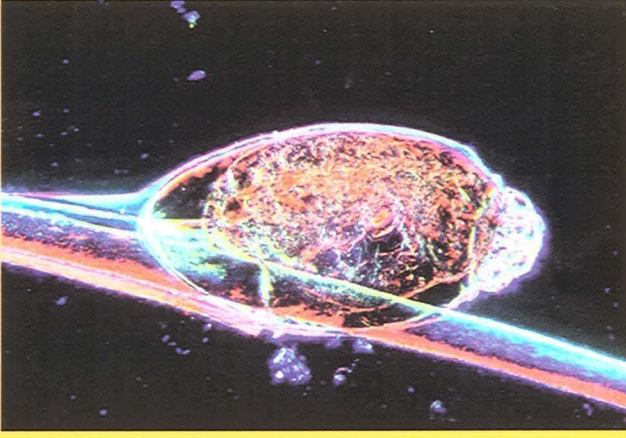

İnsan bedeninin pek çok canlı için barınak ve besin kaynağı olduğunu biliyor musunuz? Bakteriler, solucanlar, virüsler, böcekler daha niceleri. Bu canlıların kimileri bedenimiz için yararlıyken, kimisi de zararlıdır. İşte, bu zararlı canlılardan biri saçlarımızın arasında yaşayan bir böcek türü olan saç bitleridir. Durun durun, hemen öyle tedirgin olmayın. Bit, her zaman herkesin saçında olmaz ki... Bit, temizliğe dikkat edilmeyen durumlarda insandan insana ya da giysiler aracılığıyla bulaşabilir. Savaş, açlık, depresyon, su

baskını olduğunda; temizliğe gerektiği gibi uyulmadığında bit salgını olabilir. Aynı biçimde hapishane, asker koğuşları, okul gibi insanların kalabalık gruplar halinde birlikte oldukları yerlerde bu salgınlar görülebilir. Ancak, bitlenmekten korkmaya gerek yok. Bitlerden özel ilaçlar ve şampuanlar yardımıyla kurtulabiliriz. Ancak, bu ilaç ve şampuanlar çok zehirli maddelerden yapılmıştır. Bu nedenle bunların dikkatli kullanılmaları gerekir.

İnsan, bit, mikroorganizma. İşte, ilginç bir yaşam zinciri. Latince adı *Pediculus capitis* olan saç bitleri, beslenebilmek için bizimle yaşamak zorundadır. Çünkü, bizim deri parçalarımız ve kanımız onların temel besin kaynaklarıdır. Kısacası, onlar bizim bedenimizde yaşayan asalaklardır. Bu canlılar kan emdikleri için tıpkı sivrisinekler gibi, kimi hastalıkların da taşıyıcısıdır aynı zamanda. Saç bitlerinin bağırsaklarında yaşayan *Rickettsia prowazekii* adındaki bir mikroorganizma tifüs hastalığının etkenidir. Bu mikroorganizma, bitlerin bağırsaklarındaki besinlerden yararlanır.

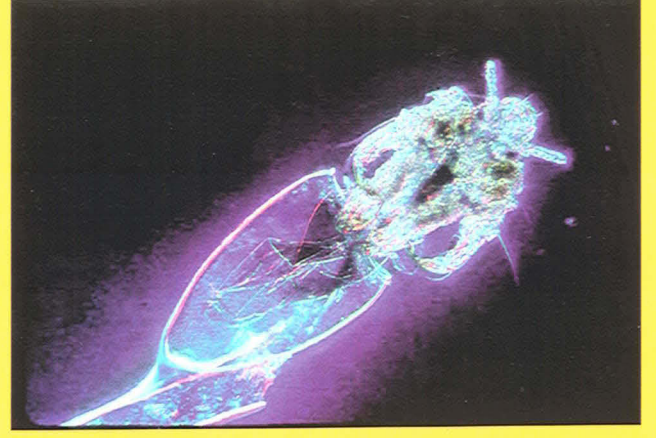

Bitler yumurtalarını saç tellerine yapıştırırlar. Küçük bir susam tanesine benzeyen yumurtanın içinde yeni bir bit yavrusu vardır.

Sonuç olarak *Rickettsia prowazekii* bitin bağırsaklarında, bit de insanın saçlarında yaşıyor. Her birinin yaşamı diğerinkine bağımlı

olarak sürüyor. Doğadaki birçok canlı arasında buna benzer ilişkiler vardır. Kim bitlenmek ister? Elbette ki hiçbirimiz. Bizler onları istemeyiz, ama çok eski zamanlarda bunun tam tersi düşünülürmüş. Bitli olmak iyi bir durum gibi görülürmüş. Çok eski zamanlarda yaşayan insanlar neden böyle düşünmüşler? Saç bitleri, ölenlerin ya da ateşlenen kişilerin bedeninden hemen kaçarlar. Çünkü, bu canlılar ancak belirli bir sıcaklıkta yaşayabilirler. Bu sıcaklık 31 °C'dir. Bizim derimizin sıcaklığı da tam bu kadardır. Bu sıcaklıkta yaşayabilen bitler, ateşi yükselen kişilerin bedeninden sağlıklı insanlara kaçıverirler. Böylece, bu kaçış bir yandan da taşıdıkları hastalıkların diğer insanlara geçmesine yol açar. İşte, çok eski zamanlarda da bitlerin ateşli, yani sağlıklı kişilerden kaçtığını gözlemleyen insanlar, bitlenmeyi sağlıklı olmanın bir işareti olarak saymışlar. Bizim de bu düşünceye uygun "Pire itte bulunur, bit yiğitte" diye bir atasözümüz vardır.

Saçımızda bit olduğunu nasıl anlayabiliriz? Başımızın arka tarafında ve kulaklarımızın arkalarında kaşıntı olur. Ancak, bazen kaşıntı olmayabilir de. Kaşıntı olmasa da dikkatle baktığımızda bit yumurtalarını görebiliriz. Saç bitleri çok küçük, kanatsız, yassı yapılı böceklerdir. Tüm böcekler gibi altı bacakları vardır. Uçamazlar ve sıçrayamazlar. Yalnızca

Yukardaki yumurtanın içindeki bit yavrusu gelişimini tamamlamış. Dışarı çıkmak için bütün gücüyle çaballıyor.

saç derisinde yürüyebilirler. Çok hızlı çoğalırlar. Çiftleşmeden sonra dişileri 200 kadar yumurta bırakabilir. "Sirke" adı verilen bu

yumurtaların büyüklüğü bir toplu iğne başının yarısı kadardır. Susam tohumuna benzerler. Yumurtaları biraz da kepeğe benzer. Ancak, kepekler baş derimizden kopmuş küçük deri parçalarıdır. Bu nedenle üfleyince uçarlar. Oysa, bit yumurtaları saçta sıkıca tutunur.

Peki, bitler yumurtalarını saçlarımızın arasında nereye bırakabilirler, oradan düşmez mi diye düşünebilirsiniz. Bu, onlar için çok kolay bir iştir. Yumurtalarının her birini saç tellerimize yapıştırırlar. Öyle ki yumurtalar saç teline sıkıca tutunuyor gibidir. Yumurtalar beyaz renkte olur. Bu nedenle koyu renk saçlarda daha kolay görülürler; açık renk saçlarda görülmeleri çok zordur. Yumurtalar yaklaşık bir hafta sonra açılırlar ve içlerinden yavru bitler çıkar. Bitlenen bir kişinin saçında bir sürü yumurta olabilir. Bu yumurtalar gelişimini tamamlayınca içlerinden yeni bitler çıkacağından, sadece bitlerin değil, bu yumurtaların da çok iyi temizlenmesi gerekir. Bit ayıklama işine kimi bölgelerde "bit kırmak" da denir. Başka memeli hayvanlarda da bitler yaşar. Ancak, onların bitleri bizimkilerden biraz daha farklıdır. Bizim bedenimizde yaşayan tek bit türü saç biti değildir. Saç dışındaki bölgelerde yaşayan başka bit türleri de vardır. Ancak onlara saç bitlerine göre daha seyrek rastlanır.